

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Проскуріної Наталії Юрїївни

«Неоміфологізм пізньої прози Доріс Лессінг»

яка подається на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 03 – Гуманітарні науки

за спеціальністю 035 — Філологія

1. Оцінка роботи здобувачки у процесі підготовки дисертації і виконання індивідуального плану навчальної та наукової роботи.

Здобувачка Проскуріна Наталія Юрїївна виконала у повному обсязі індивідуальний план освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня програма в обсязі 40 кредитів ECTS виконана у повному об'ємі. Вона успішно склала вісім заліків та два екзамени з наступних дисциплін:

Заліки:

1. Філософські засади та методологія наукових досліджень – 96 балів;
2. Парадигми сучасної філології – 100 балів;
3. Іноземна мова для аспірантів (англійська) – 96 балів;
4. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень – 99 балів;
5. Міфопоетика зарубіжної літератури ХХ – ХХІ ст. – 100 балів;
6. «Інтертекстуальність поетичного тексту (на матеріалі англійської лірики першої половини ХХ століття)» – 99 балів;
7. Тенденції розвитку сучасної англійської літератури в контексті мультикультуралізму ХХ – ХХІ ст. – 100 балів;
8. Асистентська практика – 100 балів.

Екзамени:

1. Іноземна мова для аспірантів (англійська) – 99 балів;
2. Комплексний іспит – 95 балів.

Всі заплановані види робіт було виконано своєчасно. Здобувачка плідно співпрацювала з науковим керівником протягом усього терміну навчання в аспірантурі.

2. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що вона передбачає необхідність цілісного вивчення неоміфологічних аспектів текстів пізнього періоду творчості Д. Лессінг, що доводить системоутворюючу функцію неоміфологізму в семантиці й поетиці її творів цього періоду. Відтак, забезпечується переакцентуація сприйняття творчості письменниці як виключно пов'язаної із фемінізмом, на розуміння масштабності її мистецьких досягнень. Дослідження текстів пізнього періоду в контексті неоміфологізму поглибить розуміння специфіки художнього світу творів Д. Лессінг і визначить подальші перспективи вивчення сучасної англійської літератури.

Мета дисертації полягає дослідженні особливостей неоміфологізму в пізній творчості Д. Лессінг.

Для досягнення зазначеної мети необхідно розв'язати такі завдання:

- розглянути та систематизувати підходи до вивчення художньої спадщини Д. Лессінг у

працях українських і зарубіжних літературознавців;

- уточнити періодизацію творчості письменниці;
- узагальнити теоретичні аспекти поняття «неоміфологізм» як культурно-історичного явища ХХ століття;
- витлумачити особливості поетикальних категорії художнього часу та простору в гуманітаристиці;
- визначити міфологічні риси художнього часопростору в діалогії «Мара й Данн», романі «Ущелина»;
- дослідити особливості нарації в «Ущелині»;
- проаналізувати міфомотивіку та міфосимволіку діалогії «Мара й Данн» і роману «Ущелина»;
- розкрити специфіку втілення комплексу ініціації у романах «Мара й Данн», «Розповідь про генерала Данна й доньку Мари, Гріота й сніжного пса»;
- виявити особливості функціонування мотиву пам'яті в романі «Альфред і Емілі»;
- виокремити семантичні та поетикальні перетини пізньої прози й поезії.

Об'єктом дослідження є романи Д. Лессінг «Мара й Данн», «Розповідь про генерала Данна й доньку Мари, Гріота й сніжного пса», «Ущелина», «Альфред і Емілі»; цикл поезій «Чотирнадцять поезій», цикл балад «Люди-Вовки».

Предметом вивчення є неоміфологічні аспекти в пізній творчості Доріс Лессінг.

Методи дослідження. Використання елементів загальнонаукових методів дослідження здійснено в роботі в межах системно важливих спеціальних методів. *Міфокритичний підхід* застосовано для визначення міфологічних елементів та символічного виміру в діалогії «Мара й Данн», романах «Ущелина», «Альфред і Емілі», поезії раннього та пізнього періодів, а також специфіки неоміфологізму зазначених творів; *культурно-історичний метод* уможливив виявлення чинників ідейно-художніх впливів на творчість Д. Лессінг в контексті доби; *структурно-семантичний метод* дозволив дослідити особливості втілення категорії часу і простору в романах письменниці; *метод мотивного аналізу* застосовано для виділення провідних мотивів у прозовій та поетичній творчості мисткині, *наратологічні наукові студії* – для дослідження природи наратора та розповідної структури роману «Ущелина».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане в межах науково-дослідницької роботи кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна згідно з науковою темою: «Світова література і класичні мови в сучасному науковому дискурсі» (номер державної реєстрації 0115U004052). Тему затверджено за рекомендацією наукової ради НАН України (протокол №1 від 11 червня 2019 року) і затверджено на засіданні кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології (протокол № 2 від 12 вересня 2019 року), на засіданні Вченої ради філологічного факультету (протокол № 2 від 13 вересня 2019 року).

3. Особистий внесок дисертантки в отриманні наукових результатів та їх новизна.

Особистий внесок дисертантки в отриманні наукових результатів та їх новизна полягає в наступному:

Вперше:

- 1) здійснено комплексний аналіз пізніх романів Д. Лессінг у контексті неоміфологізму;
- 2) досліджено особливості організації часопросторового виміру романів «Мара й Данн», «Розповідь про генерала Данна й доньку Мари, Гріота й сніжного пса», «Ущелина», визначено неоміфологічну природу художнього часу й простору в текстах пізнього періоду творчості письменниці;
- 3) узагальнено особливості хроноплощини діалогії «Мара й Данн», якій притаманні риси циклічності часу, відчуття безчасся, що пов'язане з міфологічною символікою «вічного сонця»;
- 4) простежено засоби структурування художнього простору романів Д. Лессінг пізнього періоду за допомогою міфологічних бінарних опозицій «свій – чужий», «відкритий – закритий», «центр – периферія»;
- 5) досліджено наратологічні особливості роману «Ущелина»;
- 6) проаналізовано специфіку системи персонажів з огляду реалізації міфологічного комплексу ініціації;
- 7) виокремлено та досліджено мотивіку й міфосимволіку романів «Мара й Данн», «Розповідь про генерала Данна й доньку Мари, Гріота й сніжного пса», «Ущелина», де виділено спільні мотиви (зокрема, смерті, води, сну, забуття, вогню, мотив гріха та його спокути, подорожі, печери тощо);
- 8) уперше при вивченні пізньої прози як контекст залучено ліричний та баладний цикл Д. Лессінг.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, результатів і висновків дисертації Проскуріної Н.Ю. забезпечена коректним та фаховим використанням сучасної методології літературознавчої науки, комбінуванням системи спеціальних та загальнонаукових методів. Структура наукової роботи є логічною та відповідає порушеним у вступі завданням. Результати та висновки, які були здобуті дисертанткою в ході дослідження, є самостійними, науково обґрунтованими. Основні положення дисертації Проскуріної Н.Ю. опубліковані у фахових виданнях України, а також представлені у вигляді статей та доповідей на всеукраїнських та міжнародних конференціях.

5. Наукове, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

полягає у визначенні стратегії аналізу міфопоетичних текстів і окреслює перспективи подальшого вивчення творів сучасних англомовних письменників в контексті неоміфологізму.

Результати дослідження можуть бути використані при вивченні проблем неоміфологізму в сучасній літературі, у викладанні курсів та спецкурсів, присвячених світовому літературному процесу ХХ – ХХІ століть. Матеріали дослідження можуть бути залучені при написанні курсових, кваліфікаційних та дисертаційних робіт.

6. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором.

Результати дисертації опубліковані у 9 наукових працях, серед яких 4 – одноосібні статті у фахових виданнях України, 4 статті – у співавторстві у фахових виданнях України та 1 тези доповідей на міжнародних наукових конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Список публікацій здобувачки за темою дисертації у фахових виданнях України:

1. Проскуріна Н. Ю., Кравець О. М. Рецепція творчості Д. Лессінг у сучасному науковому дискурсі. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія. № 81. 2019. С. 58–63.

URL: <https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/14089>

Особистий внесок здобувачки: здобувачкою здійснено рецептивний аналіз, сформульовано мету, задачі і зроблено висновки.

2. Проскуріна Н. Ю., Кравець О. М. Концептуальність міфологічного простору в діалогії Доріс Лессінг «Маара і Данн». Спільний українсько-румунський науковий журнал «Актуальні питання суспільних наук та історії медицини» (Апснім) Joint Ukrainian-Romanian scientific journal «Current issues of social studies and history of medicine». 2018. № 3. С. 93–98.

URL: <http://e-apsnim.bsmu.edu.ua/article/view/2411-6181.3.2018.67>

Особистий внесок здобувачки: здобувачкою здійснено аналіз просторово-часових категорій роману, сформульовано мету, задачі і зроблено висновки.

3. Проскуріна Н. Ю., Кравець О. М. Mythological world in D. Lessing's dilogy "Mara and Dann". Південний архів (філологічні науки) Херсонський державний університет. № 78. 2019. С. 50–54.

URL: <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/570>

Особистий внесок здобувачки: здобувачкою здійснено літературний аналіз міфосимволіки, сформульовано мету, задачі і зроблено висновки.

4. Проскуріна Н. Ю. Міфосвіт роману Доріс Лессінг «Ущелина». Закарпатські філологічні студії. Ужгородський національний університет. Т. 2, № 14. С. 222–228.

URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/14/part_2/44.pdf

5. Proskurina N. Features of the characters' artistic image in the late prose and poetry by Doris Lessing (on the material of the dilogy 'Mara and Dann' and poetry 'In the long dark', 'The Misfit'). Закарпатські філологічні студії. 2022. Vol. 2, no. 21. P. 248–252.

URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/21/part_2/49.pdf

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Проскуріна Н. Ю. Фемінне й маскулінне в роман Доріс Лессінг «Ущелина». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Сучасна філологія: Тенденції та пріоритети розвитку. Одеса (22–23 травня 2020 р.) С. 72–76.
2. Проскуріна Н. Ю., Кравець О. М. Специфіка художнього світу романів Доріс Лессінг (на матеріалі романів «Маара і Данн», «Повість про генерала Данна, дочку Маари, Гріота та сніжного пса»). Філологічні науки : зб. наук. праць . Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2017. № 27. С. 21–28. http://philstudies.pnpu.edu.ua/issue/view/11643/pdf_8
3. Проскуріна Н. Ю. Художнє втілення комплексу ініціації жіночих персонажів у діалогії Д. Лессінг «Маара і Данн». East European Scientific Journal (Warsaw, Poland) Т. 3, № 9, 2019. С. 40–44.

4. Proskurina N. Prose-writer's poetry: a correlation between D. Lessing's early poetic work and late period novels. Scientific Journal of Polonia University. Philological Sciences. 2020. Vol. 41, no. 4. P. 42–47 <http://pnap.ap.edu.pl/index.php/pnap/article/view/508>

Результати дисертаційної роботи повністю відображено в публікаціях.

7. Апробація матеріалів дисертації.

Загальна концепція й основні положення дисертації були викладені на засіданнях кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології та на конференціях філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, а також у доповідях на міжнародних і всеукраїнських конференціях: I Міжнародних Кронебергівських читаннях «Античність – Класика – Сучасність» (Харків, 2018), «Філологічний факультет Харківського університету: від заснування до сьогодення» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (Харків, 2018), II Міжнародних Кронебергівських читаннях «Античність – Класика – Сучасність» (Харків, 2019), Сучасна філологія: Тенденції та пріоритети розвитку. (Одеса, 2020), XI Короленківські читання. Молодіжні короленківські читання (Полтава, 2020), III-IV-V-VI Конгрес сходовознавців Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського (Київ, 2020-2023), Науковій конференції викладачів, аспірантів та співробітників філологічного факультету Харківського національного університету (Харків, 2021), V Міжнародній науково-практичній конференції, «Зарубіжні письменники і Україна», Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. (Полтава, 2022), «Гоголівські читання» (Полтава, 2023).

8. Дотримання академічної доброчесності

На підставі вивчення тексту дисертації здобувачки, наукових праць здобувачки та Протоколу контролю оригінальності (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній інтернет системі StrikePlagiarism.com) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності. Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

9. Оцінка структури, мови та стилю дисертації.

Дослідження викладено в логічній послідовності в доступному для сприйняття вигляді. Дисертація написана науковим стилем мовлення, структура дисертації відповідає алгоритму здійсненого автором дослідження. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам відповідно постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341), Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 року № 759).

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Проскуріної Наталії Юріївни «Неоміфологізм пізньої прози Доріс Лессінг» відповідає спеціальності 035 — Філологія. Здобувачкою повністю виконана освітня та наукова

складові освітньо-наукового рівня вищої освіти.

11. Результати обговорення та проведення презентації. Рекомендація дисертації до захисту.

Здобувачка представили основні результати досліджень своєї дисертаційної роботи на засіданні кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол №4 від 10 листопада 2023 року) у формі презентації та наукової дискусії після її завершення.

Враховуючи високий рівень виконаних досліджень, а також актуальність теми роботи, наукову новизну результатів та їх наукове і практичне значення, на засіданні кафедри було одностайно ухвалене рішення про рекомендацію дисертації Проскуріної Наталії Юріївни «Неоміфологізм пізньої прози Доріс Лессінг» до захисту в спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 – Філологія з галузі знань 03 – Гуманітарні науки.

Заступник в. о. завідувача кафедри
історії зарубіжної літератури і класичної філології,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент закладу вищої освіти
кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології
філологічного факультету
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна

Андрій КРАСНЯЦЬКИХ